

MAGDA URSACHE

Cezar Ivănescu, citit și recitit

„mai îngăduiți-mi fața
fiindcă mult va singera!...”
Cezar Ivănescu

La recitare și regândire, lucrurile pot arăta altfel. Când Cezar Ivănescu dialoga cu Viorel Ilișoi (*Șapte zile cu Cezar Ivănescu*, Editura GRI, București, 2025) avea 55 de ani, părăsise „Baricada” lui Gugui și încă nu-și revenise după bătaia cumplită administrată de mineri, în acel oribil 14 iunie, 1990. În cei trei ani de după, a scris un singur vers: „! Leagăn de vis mă leagănă în moarte!”

E-n firea mea să accept puncte de vedere diferite, dar vehemența lui nihilistă, împotriva a tot și toate, m-a izbit. Idiosincrazii, partipriuri, ură explozivă contra confrăților, lovindu-i imaginar cu ranga, cu vătraiul, oricum, cu fierul cuvintelor. Eram în KaliYuga?

Nu, nu m-a convins deloc cu acel *absolut* negator al lui, mai ales contra scriitorilor exilați sau autoexilați, cum ar fi Constantin Virgil Gheorghiu, „absolut lamentabil”, autor de „romane de duzină”. Nu cred că Ștefan Baciuc e sub-Sorescu, nici că Matei Vișniec e „sub-mediocru”. „Hire sămață”, cum ar spune cronicarul, Cezar Ivănescu n-are iluzia „că nu știu ce capodoperă din exil o să ne plouă în cap”.

Pe Viorel Ilișoi nu l-a speriat acel absolut cezaro-crăiesc, afirmația voit năucitoare că „nu există în exil un prozator mai mare decât Preda.” Totuși, *Dumnezeu s-a născut în exil*, despre care Cezar Ivănescu spune

că-i „modest, foarte modest”, este, fără nicio îndoială, o capodoperă.

Nici Mircea Eliade n-a scăpat. Eu nu cred că *Noaptea de Sânziene* e „un eșec răsunător”, „roman stângaci”. Nici Ilișoi nu-l ascultă cu supunere. Contra dată de publicist: romanul a fost tradus de Alain Guillemlou, deci l-a recunoscut ca bun de tradus.

M-a supărat, nu i-am gustat umorul spunând că romanele lui Buzura le scuipi, ca la meci, cojile de semințe sau că Mircea Dinescu, „mămuța cu dinții rari”, „bețivul lui Marx”, „poate să-ți fure și țigările, și guma de la izmene, orice”. Nici Geo Dumitrescu, nici Ion Caraion nu sunt „sferturi de poezi”, nici Nichita, Ilie Constantin, Baltag nu scriu „poezie bălegoasă, fără forță”. Nu-mi plac generalizări ca optzeciști, „păstori ai avangardei” sau că textualiștii „n-au nici-un fel de adâncime, niciun fel de înălțime, poezia se reduce la text”.

Să dăm Cezarului ce-i al Cezarului și valorii ce aparține valorii. De altfel, avea în plan un titlu, *Erudita pietate*, din respect pentru valorile antecesorilor. Foarte laudativ a fost doar cu marii oameni ai exilului, Matila Ghyka și Pius Servien. Iar Teohar Mhadaș e „admirabil” tocmai pentru că a refuzat să se salveze de comunism prin exil: „eu rămân să trăiesc istoria și destinul poporului meu”. Cezar, la fel ca Mhadaș, vrea să simtă mirosul țării, să-i calce pământul, „ceea ce, constat mai ales în ultima vreme, mie-mi trebuie foarte mult” (pag. 447).

Când citești că Mihai Ursachi e „spirit antireligios”, nu poți scrie despre duritate cu neduritate, spre a-l cita pe Dan Culcer. În ipostaza de spirit pedepsitor, Cezar Ivănescu spune: „Are sămânța rece ca a Diavolului. Asta se observă ușor.” (pag. 236). Când? Când Ursachi a scris *Triptic pascal*?

Vorbind despre „nebărbații literaturii române”, Cezar se vede pe sine „un tantric”, „care și-a educat o virilitate fascinantă”. N-a fost ușă de biserică: și-a permis să capteze „tantric” filosofese, secretărese, pictorese. „Fiecare Don Juan - și am fost și eu unul - este un Tristan dezamăgit că n-a găsit-o pe Isolda în cele o mie una.” Dar „asexual” Nichita Stănescu? De ce? Pentru că i-a preluat lui Labiș femeile? Pe Doina Ciurea și pe mai cine? Atunci Ursachi e genial pentru că i-a servit-o pe Ani Cojan lui Dan Giosu. L-a urât generosul Nichita pe Labiș? Nu, nu cred. Nu i-a recu-

noscut geniul? Ba da. Numai că Cezar Ivănescu se vede pe sine o sosie, „un Kagemusha al lui Labiș”, un continuator menit să-l împlinească pe cel ucis în același timp al asasinilor din anii cincizeci.

Excedat, poate, de ideea lui Cezar Ivănescu că Nichita Stănescu nu-i bărbat, Ilișoi aruncă o provocare: „să vorbim deschis, bărbătește, aveți un chip urât.”

Depinde de unde privești, i-aș fi replicat lui Viorel Ilișoi, de jos ori de sus. I-am văzut cele două fețe, ambele șocant expresive: chipul încruntat crunt, tensionat urât și chipul luminos, când zâmbea „blîndior” (e vocabula sa), mărturisindu-se (pag.465): „Și când scriu, tot rugăciune e, și toate actele mele sunt o rugăciune continuă.” Încă, la pag.386, unde vorbește despre poezia întăritoare: „ajută sufletul să supraviețuiască într-un moment greu al existenței, chiar te poate vindeca, poți continua să trăiești.”

Cred că Cezar, un Cezar grav și adânc, se gândea atunci la moartea lui Preda, care i-a așezat pe umeri o greutate care îl putea strivi. Știu: dispariția unui om iubit îți pune în cârcă și vârsta lui, peste a ta, greu, foarte greu de dus.

Același Cezar Ivănescu grav și profund vorbește despre anamneză – fluxul de amintire recuperat; trebuie șterse „straturile de uitare, pentru ca să reajungem la cunoașterea absolută pe care am avut-o.” „Omul e făcut ca o copie mică a Universului”, așa-dar trebuie să-și reactiveze „ochiul lăuntric”. Țasta e un argument! Iar când vorbește cu Viorel Ilișoi despre valoarea spirituală, îi spune, v. pag. 379: „devenim gândaci de bucătărie dacă nu ne salvăm spiritual”.

În ultimele zile de dialog, a șasea și a șaptea, la relectură, am găsit că *pathosul* la el este suferință, trăire cu avânt, ardoare, elan, emoție, în toate accepțiile celui antic grec.

Am trecut peste stilul publicistic prea aspru, prea apăsător, ca „sfertodocții cu muci în loc de creieri”, cu trimitere la N.Manolescu și la Eugen Simion. Am vrut să uit că Ion Gheorghe scrie doar „imbecilități lăbărtate”. Petru Dumitriu n-are doar „cărți excrementate”, iar „România literară” nu-i „Latrina literară”. Dar da, Nina Cassian e chiar „mămăliga lipită de curul lui Stalin”(p. 249). Și nu, nu-l poți judeca pe G.Călinescu numai pentru că l-a lăudat pe A.Toma, la Academie. Tot Cezar Ivănescu își amintește ce i-a

povestit Ilie Purcaru, că Zigu Ornea, Toma George Maiorescu și alți 5-6 veneau la Facultate, se așezau în rândul întâi și puneau revolverele pe masă, ca să-l intimideze pe Călinescu. (p.475).

Când își revine (rănile se domolesc greu: cineva i-a pus porecla Ivănescu; pentru altcineva, căruia nu-i ticește ritualul sărutului, la ușa de intrare a cinaclului Numele poetului, era Rasputin) și nu se mai oțărăște, nu mai probazește, ierarhizarea sa e corectă. La pag. 440, recunoaște rangul lui Arghezi, Bacovia, Blaga, Emil Botta, Dan Botta, Gellu Naum... Pare a fi uitat ce spusese, atât de ritos: „Nichita? Nicidecum.” Nichita Stănescu e pus la locul lui, ca și Mihai Ursachi, Ioanid Romanescu, Emil Brumaru, colegii săi de generație. Parcurgând lista cu recentii „canonizați”, pe ultimul loc fiind Horia Gârbea, care a făcut parte și din juriu, constat că Ivănescu a avut o premoniție a acelei listări, afirmând că „nenorocirea e proasta ierarhizare”.

Vintilă Horia e și el pus la locul său, dar nu mai sus de Preda, Breban, cu „operă masivă, solidă”, Alice Botez pentru *Iarna Fimbul*, favorita lui Cezar, pe dreptate. Primesc DA V. Voiculescu și Mircea Eliade; primesc NU Fănuș Neagu și Eugen Barbu. Pe poeții moldavi îi numește fără greș, în frunte cu el însuși (autocritica nu-i pentru toți, mi-am spus, trecând mai departe), dar și pe ceilalți: Dimov, Turcea, Mazilescu, Sorin Mărculescu, Virgil Gheorghiu. Aura Christi scrie admirabil. Cezar e fără rezerve pentru Aura, ca și pentru Gabriela Crețan, dar Ion Mureșan primește un „poate”. Gellu Naum „e departe, la ani lumină de mine” (p. 243). Ioan Alexandru? Da, pentru *Infernul discutabil. Imnele* nu, pentru că trebuie făcută diferența între un simplu imnolog și poetul mistic. Aferim.

Pe cine ați alege? Pe Eugen Negrici, afirmând că *Luceafărul* e un kitsch sau pe Mircea Eliade, pentru care *Luceafărul* e un „text liturgic”? Viorel Ilișoi își amintește că, la o lansare de carte, Cezar a înjurat-o gros pe Monica Spiridon care propusese să nu mai vorbim zece ani despre Eminescu. Vreo câteva doamne ofuscate au părăsit adunarea, „în schimb, mai mulți tineri, elevi și studenți, că erau cu mapele, s-au înfipț mai bine, s-au apropiat de podiumul pe care vă aflați și s-au așezat turcește pe jos.”(pag. 414).

Și eu cred că trebuie pedepsite *blasfemia, cretinia,*

---

suficiența ... „Să tăcem noi?, strigă Cezar Ivănescu. „Să tacă ei!” În numele acestui strigăt, îi scuz punctele de vedere contradictorii. Și sunt în acord să considerăm sacre cele 25 de zile, între 20 decembrie, data reală și 15 ianuarie, data convențională a nașterii lui Eminescu. „Mantra” propusă de el din poetul național este excelent găsită. „Mai departe, mai departe,/-mai încet, tot mai încet/Sufletul nemîngîiet/Îndulcind cu dor de moarte”.

Nu pot încheia aceste rânduri fără a menționa că întâlnirea cu folclorul, „ca bogăție lingvistică și semantică”, a fost probă de foc pentru Cezar Ivănescu. Iată cum doinește poetul: „!Te caut cu desperare/ și groaza e-n urma mea. /Te caut cu desperare/și groaza e-n urma mea,/Trimîșii Beznei or să mă omoare,/ nu Te-oi mai căuta/ Trimîșii Beznei or să mă omoare/nu Te-oi mai căuta!” Și încă: Te caut, Doamne, Te caut/Trimîșii-s pe urma mea/Te caut, Doamne, Te caut/ Trimîșii-s pe urma mea/ mai amînare-mă să Te laud/că nu Te pot afla/ mai amînare-mă să Te laud/că nu Te pot afla!”

Moartea lui Cezar Ivănescu n-a fost un accident medical, ci un asasinat, copleșit fiind de cea mai mizeră acuză : colabo cu Secu.

Sigură sunt că, ajuns în *lumina neapropiată*, Dumnezeu i-a întins dreapta și l-a împăcat.

